

Inhoud

Woord vooraf	7
Eerste deel	
<i>Een historische verkenning in het gebied van de vertaaltheorie</i>	
Inleiding	17
I Oudheid en middeleeuwen: Vertaler en/of retor?	19
II Renaissance, humanisme en hervorming Vrij in het vreemde spoor	25
III De zeventiende en achttiende eeuw	33
1. Ontrouwe schonen	33
2. Het eigene en het andere	37
IV De negentiende-eeuwse romantiek Een onmogelijke opgave	45
V Van ca. 1900 tot ca. 1980	55
1. De noodzaak en de feiten	55
2. Poëzie: het onvertaalbare?	56
3. In het spoor van Schleiermacher	65
4. De 'wetenschappelijke' bijdrage	70
Epiloog	85

Referenties	87
Noten	88
Bibliografie	91

Tweede deel

Enkele topics uit de hedendaagse vertaalwetenschap

Inleiding	99
 I Vertaling als interpretatie: mogelijkheden en grenzen	101
1. De vertaling als metatekst	101
2. Vertalen: dienstbetoon aan wie/wat?	104
3. Vertaling als interpretatieve coöperatie	108
4. Vertalend interpreteren: verlies en/of winst	114
5. Geen eindpunt maar stapsteen	117
6. Paradox zonder einde	120
7. Een daad van liefde	122
Noten	123
 II Modellen van het vertaalproces	127
1. Vroegere vertaalmodellen	128
2. Op zoek naar wetenschappelijke modellen	130
3. Het generatief-transformationele model (Nida)	132
4. Intermezzo: didactische implicaties	134
5. Het beslissingsmodel (Levý)	137
6. Reconstructie van het generatieve patroon van de vertaling	141
7. Het integrale model (Holmes)	144
8. De creatieve factor in het proces	146
9. Een wenk aan de praxis	152
Noten	153
 III Vertaalnormen	157
1. Regels, idiosyncrasieën en normen	158
2. Vertaling als normgebonden activiteit: de initiële norm	159
3. Preliminare en operationele normen	161
4. Aandacht voor normen in het vertaalonderzoek	163

5. Ter aanvulling: een intertekstueel beschrijvingsmodel	164
6. Normen in Nederlandse psalmvertalingen	166
7. Adviezen voor de praxis?	174
Noten	176
 IV Verschuivingen in vertalingen	 179
1. Oorzaken: tekstintern vs. extratekstueel	180
2. Obligatoir vs. optioneel	182
3. Gemotiveerd vs. niet-gemotiveerd	183
4. Bewust vs. onbewust	187
5. Formeel vs. substantieel	188
6. Systeemgebonden vs. vertalergebonden	200
7. De communicatieve impact van verschuivingen	205
Noten	206
 V De relatie tussen vertaling en origineel	 211
1. Equivalentie: een twijfelachtig concept	212
2. Familiegelijkenissen	213
3. Intersubjectief en een kwestie van graad	215
4. Divergente vs. convergente gelijkenis	219
5. Theoretische vs. descriptieve 'equivalentie'	221
6. Traduttore, traditore: 'translaat'?	223
Noten	224
 VI De vertaaldaad als taalhandeling	 225
1. Vertaling als plaatsvervangende taalhandeling	227
2. Taxonomie van taalhandelingen	229
3. Interpretatie vs. demonstratie	230
4. Het engagement van de vertaler	233
5. Conflicten	236
6. Geslaagdheidsvoorwaarden	239
7. Typen van vertaalhandelingsstrategieën	242
8. Pleidooi voor een alternatieve didactiek	245
Noten	248
 VII Theorievorming	 251
1. Theorie vs 'theorie'	251
2. Tendensen in vertaalgedrag	254
3. De wet van toenemende standaardisering	255
4. De 'verkouden Bard' uit Nabokovs <i>Lolita</i>	257

5. Emily Dickinsons Italiaans-Nederlandse graf	262
6. Vertaler: wat nu?	264
Noten	265
Appendix	266
Epiloog	269
Bibliografie	275
Namenregister	283

Namenregister

A

Aafjes, Bertus 213
 Ablancourt, Nicolas Perrot d'
 34, 88n, 242
 Académie française 33, 35
Aeneis 36, 69, 228
 Aeschines 19
 Aeschylus 46
 Alembert, Jean Baptiste Lerond
 d' 40-41
 Alfons de Wijze 23
 Altena, Ernst van 209n
 Am Zehnhoff, Hans-Werner 253
 Annunzio, Gabriele d' 249n
 Appel, Alfred jr. 257
 Aquino, Thomas van 17, 23
 Aristoteles 17, 42
 Arnold, Matthew 50-53, 89n
 Auden, Wystan H. 86
 Augustinus, Aurelius 20, 85

B

Bach, Johann Sebastian 149, 217
 Basho 194
 Bassani, Giorgio 262-263
 Batteux, Charles 42-43, 252
 Baudelaire, Charles 220, 232
 Beaugrande, Robert de 253
 Beckett, Samuel 242
 Bellay, Joachim du 27-28, 34
 Benjamin, Walter 67-68, 76, 89n,
 118, 249n

Benn, Gottfried 88n
 Berger, John 211
Bijbel 17, 21, 30-31, 42, 69, 82, 118-
 119, 235, 245, 248
 Bilderdijk, Willem 89n, 169
 Blaauw, Gerrit de 176n
 Black, Max 129
 Blanchot, Maurice 57
 Bloemen, Henri 89n
 Blok, Anton 224n
 Bloom, Harold 118
 Boccaccio, Giovanni 83, 162
 Boden, Margaret 149
 Boileau-Despréaux, Nicolas 33
 Bomans, Godfried 142-143
 Borchardt, Rudolf 69
 Bossuet 35
 Boutens, P.C. 213
 Bredero, Gerbrant Adriaensz. 166
 Breitingen, Johann Jacob 37
 Bruegel, Pieter 220
 Bruni, Leonardo 26
 Buber, Martin 69
 Burgersdijk, L.A.J. 126n, 177n,
 218
 Byron 245

C

Calderón de la Barca, Pedro 174
 Caro, Annibale 228
 Catford, J.C. 75, 90n, 188-193,
 206n, 217-218, 252

- Catullus 83
 Chateaubriand, François-René de 89n
 Chesterman, Andrew 220
 Chomsky, Noam 130, 132
 Chourraqui, André 69
 Cicero, Marcus Tullius 19-20, 22, 251
 Claes, Paul 97, 114, 120, 124n, 164-165, 166, 171, 177n, 209n, 215, 226, 236-237, 245, 270, 271, 273
 Claus, Hugo 103, 178n, 218, 243, 245, 248n
 Clemens non papa 166
 Condillac, Étienne-Bonnot de 88n
 Coornhert, Dirck Volckertszoon 162, 213
 Corneille, Pierre 40
 Courteaux, Willy 103, 177n, 218
 Coutinho, M. 257, 260
 Coverdale, Miles 118
 Croce, Benedetto 56-57, 88n
 Culler, Jonathan 239
- D**
- Da Vinci, Leonardo 149, 220
 Damasus (paus) 82
 Dante Alighieri 23-24, 59, 60-61, 170, 228
 Datheen (of Dathenus), Petrus 166, 167, 171
 Davidson, Donald 56
Decamerone 83, 162
 Decorte, Bert 194-195
 Delabastita, Dirk 253
 Demosthenes 19
 Denissen, Frans 271
 Deriemaeker, Stanislas 217
 Derrida, Jacques 56, 70, 76, 89n, 121, 177n, 226, 233-234
 Dickinson, Emily 262-264
 Diderot, Denis 38-39, 56, 88n
Divina Commedia 60-61, 69, 233
 Dolet, Estienne 28-29, 44
- Dooren, Frans van 60-61, 153n
 Doorslaer, Luc van 180-181
 Dostojevski, F.M. 176n
 Dover Wilson, John 103
 Dresden, Samuel 101, 120
 Dressler, Wolfgang 241
 Dros, Imme 213
 Dryden, John 36-37, 43, 88n, 228, 251
 Ducis, J.F. 245
- E**
- Eco, Umberto 109-110, 116, 119, 239, 244
 Eeden, Frederik van 170
 Eine, Simon 247
 Einstein, Albert 149
 Eliot, Thomas S. 59
 Empedocles 109
 Ennius 19
 Epicurus 42
 Erasmus, Desiderius 25-26
 Escarpit, Robert 239
 Even-Zohar, Itamar 77-78, 90n, 128, 224n
 Eynde, Frank van 130
- F**
- Feith, Rhijnvis 166
 Fillmore, Charles 208n
 Fisher, Christopher 26
 Fitzgerald, Edward 89n
 Fondse, Marco 264
 Frost, William 231
- G**
- Gadamer, Hans-Georg 114-116, 248n
 Geest, Dirk de 81, 90n, 208n
 George, Stefan 60, 232
 Gerhardt, Ida 166, 172-174, 249n
 Gillaerts, Paul 177n
 Goethe, Johann Wolfgang 49, 59, 86, 170, 186, 244
 Gogh, Vincent van 215

Gontsjarov, Ivan 222

Gorlée, Dinda 147

Gorter, Herman 59

H

Hafis 244

Hamann, Johan-Georg 39, 41

Hamlet 103, 178n, 218

Hammer, J. von 244

Hancher, Michael 231, 233

Hauwermeiren, Paul van 224n

Hazlitt, William 103

Heidegger, Martin 117-118

Herder, Johann Gottfried 41

Hérelle, Georges 249n

Hermans, Theo 129

Hiëronymus, Eusebius 17, 21-22,

25, 36, 82, 88n, 128, 162, 251

Hölderlin, Friedrich 228

Hollander, John 240

Holmes, James S 62-64, 90n, 124n,

138-141, 144-146, 154n, 165,

166, 176n, 213, 251, 253-254

Homerus 19, 22, 35-36, 42, 50-53,

88n, 201, 228

Hönig, Hans G. 132, 153

Hooft, Pieter Corneliszoon 166

Horatius 42

Hosemans, Petrus 220

Houdar de la Motte, Antoine 35-

36, 89n, 201

House, Juliane 151, 177n

Huet, Pierre Daniël 35, 36

Huismans, Wils 222

Hulst, Jacqueline 151

Humboldt, Wilhelm von 45-47, 70

Huygens, Constantijn 166

I

Ilias, 36, 42, 51, 201

IJsseling, Samuel 117

J

Jakobson, Roman 73-75, 88n,

124n, 202

Jünger, Ernst 227-228

K

Kahane, E.H. 258, 261

Kamphuis, Gerrit 177n

Kate, J.J.L. ten 162, 166, 168-170

King James' Bible 30, 118, 228

Kleist, Heinrich von 174

Klossowski, Pierre 69

Komissarov, V.N. 200

Komrij, Gerrit 127, 135

Koningsveld, Herman 253

Kussmaul, Paul 132, 153

L

La Fontaine, Jean de 170, 261

Lamb, Charles 103

Lambert, José 99, 220, 224n

Landsbergen, Jan 131

Langer, Susanne K. 61

Langeveld, Arthur 191, 200, 207-
208n

Lefevere, André 127

Leuven-Zwart, Kitty van 177n,

196, 203, 205, 207n, 208-209n

Levin, Samuel 234

Levý, Jirí 90n, 125n, 137-138, 141,

146-147, 183-184, 207n, 219,

253

Linn, Stela 177n, 203

Livius Andronicus 19, 88n

Lodewijk XIV 35

Lolita 69, 257-261

Lörscher, Wolfgang 131-132

Lucretius 109

Luther, Martin 30, 82, 167

Lyons, John 89n

M

Maçon, François le 162

Macpherson, James 207

Madariaga, Salvador de 103

Maerlant, Jakob van 23, 248n

Maeterlinck, Maurice 57

Maimonides 22, 23

Malblanc, Alfred 252
 Mallarmé, Stéphane 120
 Mann, Thomas 158
 Margolis, Joseph 231
 Marnix van Sint-Aldegonde,
 Filips van 166, 167, 171
 Meschonnic, Henri 62, 69
 Messelaar, Gerard 11, 112-113
 Messiaen, Pierre 124n
 Milton, John 89n, 170, 245
 Mishima, Yukio 176n, 212, 234
 Moerbeke, Willem van 17, 23
 Molière 174, 247
 Morgenstern, Oscar 137
 Mounin, Georges 76

N

Nabokov, Vladimir 15, 69-70, 89n,
 249n, 257-261
 Naevius 19
 Nerval, Gérard de 215
 Neumann, John von 137
 Newman, Francis 50-52
 Nida, Eugene A. 69, 131, 132-134,
 136, 189, 248n
 Nijhoff, Martinus 166, 170-172
 Nord, Christiane 151, 177n, 223

O

Odysee 42, 88n, 213
 Olivier, Laurence 103
 Ortega y Gasset, José 65-67, 86,
 118, 225, 249n
Ossian (The Songs of-) 42, 186,
 207n
 Ouwehand, Cornelis 212, 234
 Ovidius 124n

P

Parmenides 109
 Pasquier, Estienne 29
 Pasternak, Boris 103
 Paz, Octavio 64, 89n, 225, 231
 Peirce, Charles Sanders 119, 147-
 148

Peletier du Mans, Jacques 28
 Pessoa, Fernando 120
 Petrarca, Francesco 101
 Pinxten, Rik 223
 Plato 19, 20, 21, 66
 Plinius 20
 Poe, Edgar Allan Poe 232
 Poel, Chris van de 271
 Poesjkin, Alexander Sergejewitsj
 69
 Poggioli, Renato 232
 Poincaré, Henri 150, 154n
 Pol, Barber van de 148, 153n, 271
 Pomerans, Arnold J. 222
 Popovic, Anton 128, 177n, 179,
 204-205
 Popper, Karl Raimund 108-109,
 122, 157
 Pound, Ezra 243
 Propertius 243
Psalmen 24, 42, 88n, 162, 166-174

Q

Quine, Willard van Orman 56
 Quintilianus 20

R

Racine, Jean 40, 174, 248n
 Ransmayr, Christoph 124n
 Raymond van Toledo 23
 Reichling, Anton 130
 Reiss, Katharina 223
 Revius, Jacobus 166
 Richardson, Samuel 245
 Richelieu 33
 Rilke, Rainer Maria 232
 Robinson, Douglas 90n
 Romein, A.J. 264
 Rondas, Jean-Pierre 223
 Rosenzweig, Franz 69
 Rousseau, Jean-Jacques 37
 Roy van Zuydewijn, H.J. de 213
 Rufinus van Aquileia 129
 Russell, Bertrand 135

S

Sallustius 40
Sapir, Edward 46, 58-59
Saussure, Ferdinand de 72-73
Schiller, Friedrich 170
Schlegel, August Wilhelm von 89n, 228
Schuerewegen, Franc 265n
Schwartz, M.A. 213
Schleiermacher, Friedrich 47-49, 65, 66, 251, 252
Searle, John 56, 229, 240
Sébillet, Thomas 28
Secheyay, Albert 185-186
Segers, Winibert 177n
Ségrais, Jean-Regnault de 88n
Seneca 20-21
Shakespeare, William 42, 59, 103, 110-114, 118, 122, 149, 174, 218, 228, 245, 259-261
Shelley, Percy Bysshe 50
Sica, Vittorio de 262
Six van Chandelier, Joannes 166
Smit, Gabriël 166
Snoek, Paul 138-139
Sovran, Tamar 219
Statenbijbel 30, 82, 167-168
Steiner, George 15, 254
Steiner, T.R. 129
Stoppard, Tom 103
Suchtelen, Nico van 213
Swift, Jonathan 239

T

Tacitus 40
Tasso, Torquato 170
Thucydides 242
Tillemans, Walter 247
Timmerman, Aegidius W. 213
Timmermans, Felix 184-185
Tooren, J. van 194
Totius 166
Tourey, Gideon 77, 99, 128, 149-150, 157, 159-161, 162, 163-164, 177n, 207n, 219, 220, 255, 257, 262

Traats, Joke 262-263

Tverski, Amos 217

Tyndale, William 82, 118

Tytler, Alexander Fraser 43-44, 251, 252

U

Uhlenbeck, E.M. 120

V

Valéry, Paul 89n, 232

Vanderauwera, Ria 90n

Vega Carpio, Lope Felix de 174

Vergilius 36-37, 88n, 228

Verhoef, Rien 258, 260-261

Vermeer, Hans J. 175, 178n, 217, 223, 265n

Verstegen, Peter 111, 113-114, 220, 271

Vinay J.P. & Darbelnet J. 192, 195, 201, 202, 207n, 208n, 252, 265n

Voeten, Bert 103

Voltaire 88n, 244

Vondel, Joost van den 162, 166

Vosmaer, Carel 213

W

Walpole, Horace 105, 244

Wandruzska, Mario 208n

Wes, M.A. 225

Westerlinck, Albert 64

White, E.B. 142

Whorf, Benjamin Lee 46, 109

Willemsen, August 120, 271

Wilson, Edmund 70

Winter, Maxim de 176n

Wittgenstein, Ludwig 213-215

Wycliffe, John 82

X

Xenophon 19

Z

Zeyde, Marie van der 166, 172-174